

caans & acaen

CAANS NEWSLETTER
BULLETIN DE L'ACAEN

CANADIAN ASSOCIATION FOR THE ADVANCEMENT
OF NETHERLANDIC STUDIES

ASSOCIATION CANADIENNE
POUR L'AVANCEMENT
DES ÉTUDES NÉERLANDAISES

August 2000

août 2000

▣ WE WELCOME SUGGESTIONS FOR THE
DEVELOPMENT OF OUR PROSPECTIVE
WEBSITE. CONTACT US AT
BRINGST@DONTDOR.CA

NOUS REÇUONS AVOUS DES
SUGGESTIONS POUR LA CRÉATION DE NOTRE
SITE WEB. CONTACTEZ
BRINGST@DONTDOR.CA

Editorial

In the continuing saga of Pieter Custodis, I have received a wealth of information from Joan Magee, Therese Decker and Minnie Joldersma. I thank them all. Our man is Pieter Baltens, a.k.a. de Costere Baltens and a few other variants. Custodis would thus mean the son of the verger (coster). He was an Antwerp artist (1526 or 1528 - before 1584), and was long considered to be an inferior imitator of Pieter Bruegel the elder, say the reference works that my informants have kindly consulted. In particular, his best-known work, the St. Martin's fair - of which copies can be seen in Antwerp, Amsterdam and elsewhere - was believed to be an imitation of Bruegel's treatment of that theme. Now art historians are not so sure. As Minnie puts it:

"...there were two different men; they were collaborators; their initials are the same; the painting in question exists in several different versions; art historians have not been unanimous in attribution; scholarship seems now to be tending to ascribe it to Custodis, where Bruegel had been preferred before."

She adds, however, that the sources are all older. Does any reader know if more recent art scholars have come to a firmer conclusion?

Inside - Table

Editorial: Pieter Custodis

List of Officers

Minutes of Annual Meeting, May 28, 2000

News from Chapters: Ottawa, Calgary, Vancouver

ARTS

From the Journals: Flandres, Holland Horizon, Septentrion

Membership Form - Bulletin d'adhésion

Officers

Membres du bureau

President

Dr. Frans Schryer
University of Guelph
Guelph, ON N1G 2W1

Vice-President

Ms. Alice van der Klei
Département de littérature comparée
Université de Montréal
Montréal, P2 777

President Emerita

Ms. Joan Magee
866 Victor Drive
Windsor, ON N8S 2S7

Past President

Dr. Bert Verstraete
Dept. of Classics
Acadia University
Wolfville, NS B0P 1X0

Secretary-Treasurer

Dr. Gerrit Gerrits
Dept. of History
Acadia University
Wolfville, NS B0P 1X0

Archivist

Dr. Gus Dierick
66 Alvington Ave.
Kingston, ON K7L 4R3

Members at Large

Dr. John Michelsen
Dept. of Germanic Studies
Brock University
St. Catharines, ON L2S 3A1

Dr. Mary Eggemeent-Molenaar
1416 29 St. NW
Calgary, AB T2N 2N1

Dr. Richard W. Nager
Dept. of History
University of British Columbia
Vancouver, BC V6T 7R5

Chapter Secretaries & Contacts

Ms. Hendrika Rogor
1510 - 8888 Riverside Drive E.
Windsor, ON N8S 1W2

Theodora E. Schryer
2623 Kingston Road
Scarborough, ON M1W 1M1

Dr. A. Jucors
116 Keats Way Place
Waterloo, ON N2L 5A3

1999-2000
777 Geesbe de Laet
GdeLaet@roking.on.ca
Or delaet@cgborus.ca

Mr. J. F. Beckman
400 Beaconsfield Blvd.
Beaconsfield, P2 H9W 4B5

Dr. Jesse Vorst
Dept. of Economics
University of Manitoba
Winnipeg, MB R5T 2N8

Ms. Mariken van Nimwegen
2449 Dundas St.
Vancouver, BC V5K 1P5

Newsletter Editor

Dr. Basil Kingstone
French Language and Literature
University of Windsor
Windsor, ON
N9B 3P4
519-253-3000 ext. 2069
FAX:
bkingst@uwindsor.ca

Webmaster

Dr. Gus Dierick
66 Alvington Ave.

Kingston, ON K7L 4R3
<http://www.caansaccs.com>

The *CAANS Newsletter/Bulletin* del *ACAEIN* appears three times a year (April, August, December). It is a publication of the Canadian Association for Netherlandic Studies/Association canadienne pour l'avancement des études néerlandaises and is free to all the Association's members.

Items for the newsletter/bulletin should be sent to the editor, Basil D. Kingstone, Dept. of French, University of Windsor, Windsor ON N9B 3P4, phone 519/253-3000 ext. 2062, fax 519/971-3648, e-mail bkingst@uwindsor.ca. I appreciate receiving copy as an attachment to an e-mail, or better yet imported into one, in WordPerfect or Word.

Annual General Meeting

Held at 2 p.m. on May 28, 2000, in room ED170 at the University of Alberta. 10 members constitute a quorum, and 10 were present.

The president, Frans Schryer, gave his report. He concentrated on two financial questions[†]:

1. The Taalunie gave us 3000 guilders in 1999 (\$2210.95) and has given us \$2000 this year, part being to bring Hans Vanacker to our congress. They would like us to coordinate our requests for covering the costs of visiting speakers with those of the embassies or consulates, as well as with those of local chapters. We need to come up with a flexible plan and a budget.
2. The executive has decided that CAAMS will not join the HSSFC, the organizers of the congress. As a non-member organization we pay a differential fee of \$500; instead of raising it to \$900, the HSSFC decided to charge all participants in the congress \$20 per society attended. Now there is talk of putting the fee back up. The Taalunie grant includes reimbursement of this fee; Frans will ask if they will be so kind as to continue to cover this expense.

The slate of officers was refreshed. Frans has one more year to serve as president, and Gerrit has agreed to serve another term as secretary-treasurer. Alice van der Klei was acclaimed as vice-president, a post which will involve preparing the programme for the 2001 meeting at Laval University [on May 26 and 27] and being the local representative there. Frans will find out if the

regional members at large wish to remain in their posts.

There was a discussion of publicity:

- Henny Ruger has prepared a pamphlet about us.
- Our table at all conferences should offer this pamphlet, a poster, and the timetable for the meeting. The local representative should ensure that all these items are on display. At certain times there should also be someone on hand to answer questions.
- The web site. The format is in place, but a virus destroyed the content that Jennifer Gerrits had loaded. The executive is looking at other web sites of comparable organizations (e.g. the Canadian Association for Translation Studies) to see what our content should be. We invite all our members to make suggestions as to content. We felt that the site should be housed at a university rather than at a commercial company, since no matter who comes or goes, the university goes on. Frans suggested calling for tenders to determine the cost of maintaining the site, and felt the Taalunie should be asked for funding for this purpose.

It was moved (Dierick|van der Klei), and carried unanimously, that the annual general meeting endorse the creation of the web site and entrust the executive with determining the content. A vote of thanks was also moved (Magee|Kingstone), and carried unanimously, to Mary Nash for having offered to set up the site, and to Jennifer Gerrits for having set it up.

The meeting was adjourned at 3.20 p.m.

([†] Cf. the financial statements which follow. The grant there referred to, from the Dean of Arts and Social Sciences of the University of Windsor, is for \$2000, and we are very grateful to her. - Ed.]

C.A.A.N.S.

Financial Statement, January 1 - December 31, 1999

Credits:

Balance, January 1	\$	8374.39
Memberships/Journals		5330.62
Grant, Nederlandse Taalunie		2210.95
Grant, S.S.H.R.C.		2724.00
Cancopy		278.78
Interest		45.36
Total		18964.10

Debits:

Newsletter/Journal: Printing and Postage		4543.06
Honorarium/Expenses T. Ruyschaert		500.00
Visit K. Hemmerechts to Calgary		150.00
U. of Calgary Press/Manuscript Ganzevoort		3500.00
Membership Professional Bodies		160.43
HSSFC Differential Fees, Ottawa, 1998		400.00
HSSFC Differential Fees, Sherbrooke, 1999		500.00
A/V Rental, Sherbrooke, 1999		74.77
Refund, Ottawa Chapter		35.00
Postage/Stationery (Secretary-Treasurer)		109.57
Bank Charges		9.00
Total		9981.83

Balance **8982.27**

N.B. This statement does not include the funds received, and gratefully acknowledged, from the Dean of Arts Office, University of Windsor, which partly covers cost of printing and mailing *Newsletter* and *Journal*.

News from Chapters

OTTAWA

Ons Caans-jaar is dit jaar bijzonder goed gestart. Hella Haasse gaf voor een bomvolle zaal in de prestigieuze Rideauclub een lezing over haar werk en haar leven als schrijfster. De heer Dirk-Jan van Houten, Ambassadeur van Nederland, heette Hella Haasse hartelijk welkom en bood na afloop een receptie aan. Bram Buijze, cultureel attaché bij de Nederlandse Ambassade, gaf de inleiding. Hella Haasse kwam naar Montreal om bij de uitgave van de Franse vertaling van haar boek *Huurdens en Onderkrudders* door een uitgeverij in Montréal aanwezig te zijn.

Op 19 oktober presenteerde Jean Hellwig, filmproducent en antropoloog uit Amsterdam, zijn film *Falling*, die het probleem van de houtkap in British Columbia bekijkt.

In het kader van de Belgische week in Ottawa stelde Peter Verlinden, hoofd van buitenland- redactie van VRT-televisienieuwsdienst, zijn jongste boek *Zuëbec* voor, in het bijzijn van Prinses Astrid en Prins Lorenz van België. Op 22 oktober deelde Peter Verlinden met Caans- Ottawa zijn ervaringen met "la belle province".

Op 9 december was het de beurt aan de briljante animatiefilmkunstenaar uit Oostende, Raoul Servais. Hij heeft met ons zijn passie voor het medium animatie gedeeld en ons wegwijst gemaakt in de verschillende stadia van zijn kunst en het technisch vernuft dat daarbij komt kijken.

Richard van der Gulik leidde het nieuwe jaar in met een lezing over de "Magie van het woord.", in intermenselijke relaties en in psycho-therapie. Hij trachtte aan te tonen hoe subtiel de invloed van woorden kunnen zijn op ons denken, handelen en voelen.

Leo Heistek introduceerde ons op 23 februari in de wereld van Piet Paaltjens en Drs. P. Het was een zeer geanimeerde avond met voordracht en video, waarbij we zowaar het slechte weer even vergaten.

Op 17 maart organiseerde Caans-Ottawa met de Dutch Canadian Association een avond met diner en lezing. Met behulp van dia's, overheads en een video wist Martijn Manders, onderwaterarcheoloog uit Nederland, interesse te wekken voor zijn onderzoekswerk bij het eiland Texel. Christopher Levenson, Professor Engels aan Carleton University en vertaler van Nederlandse poëzie, stelde op 6 april het boek *Kaleidoscope* voor, een recente bloemlezing van Nederlandse poëzie, vanaf de middeleeuwen tot heden, met overeenkomstige Engelse tekst (ISBN 0-9660016-0-5). Hij schetste daarbij een aantal problemen die bij de vertaling komen kijken.

Ed. H. Zwaneveld uit Montréal gaf op 11 mei een lezing over de "De Joodse Beschaving in Europa - De eeuwige Dodendans met de Gewijde Poortwachters en hun bendes," waarop een interessante, levendige en languitlopende discussie volgde.

Om het jaar te besluiten kregen we het bezoek van Hans Vanacker, redactiesecretaris en eindredacteur bij de Stichting Ons Erfdeel, die op zijn lezingentournee door Canada ook de afdeling Ottawa aandeed. Op het nationaal congres van Caans was hij de keynote speaker met een lezing over "Taal en Maatschappij." Na zijn boeiende uiteenzetting volgde een geanimeerde discussie, o.m. over de verengelsing van het Nederlands.

Met Judith Lindhorst, Geeske de Laat, Frank Mourits en Leo Heistek heeft Caans-Ottawa het vertrek van Martien de Leeuw op sabbatical goed overleefd. Martien de Leeuw is nu terug. We heten hem hartelijk welkom en rekenen op zijn actieve medewerking.

Claire Carbonez-Dejaeger

CALGARY

Hans Vanacker van Ons Erfdeel in Calgary.

Ik geloof, hoop en heb het volste vertrouwen dat iemand anders wel uitgebreider over de Caans-conferentie in Edmonton zal schrijven. Goede lezingen, prettige sfeer, veel regen en de avond van aankomst met Herman van Wermeskerken was één van de meest wilde van mijn leven. Grieks gegeten. Buikdanseres. Dagen later haalde ik nog de scherven uit mijn haren. Het kwam niet omdat Herman alles uit zijn handen liet vallen. Hans Vanacker, redacteur van Ons Erfdeel en eindredacteur van Septentrion, reed met me mee terug om op 29 mei in Calgary over taal in Vlaanderen en in Nederland te spreken. Bij mijn weten zijn Nederlanders - tot voor kort ik ook - onbekend met de Vlaamse frustratie over hun eigen taalgebruik en is het wel eens goed om erover te horen.

Omdat in ons Journal Vanacker's lezing te lezen zal staan, beperk ik me hier tot hardop denken: zou taalonderwijs niet gediend zijn door het curriculum uit te breiden met zoiets als Geschiedenis van de Nederlandse Taal? Nederlanders zijn geneigd Vlaams een "leuke" taal te vinden. Ik ook en dat terwijl mijn schoonmoeder bij leven eveneens (Zeeuws) Vlaams sprak. Volgens mij komt het ook omdat velen - ik ook - het Vlaams associëren met een bolleke van het een of ander of een pint kriekenlambiek op de grote markt te Antwerpen, friet, vogeltjesmarkt, Gent, Rubens, kant, Claus, klos en Brugge. Ik begrijp tegenwoordig dat Vlamingen helemaal niet bekend willen staan als lieden die "leuk" praten, wat te begrijpen is als je iets afweet van de geschiedenis van de ontwikkeling van het Nederlands in Vlaanderen. Tot voor de oorlog was al het onderwijs en de hele officiële papierwinkel in België, dus ook in Vlaanderen, in het Frans.

Nederlanders weten daar weinig of niets van en Vlamingen weten niet hoe weinig Nederlanders weten en daarom was de lezing van Vanacker behalve boeiend en gezellig ook uiterst nuttig en misschien zou taalgeschiedenisonderwijs .

PS. Telefoon. Maarten Biesheuvel meldde zich en vroeg hoe ik het maakte, wat ik zoal deed. Ik vertelde hem dat ik me bezig hield met het verdriet van de Vlamingen. Maarten zeer verbaasd: "Maar als je je moerstaal praat, dat is toch altijd goed?"

Mary Eggermont-Molenaar

VANCOUVER

Op 13 april gaf Henk Saaltink ons het tweede deel van zijn ooggetuige verslag over Indonesië, toen en nu. Als waterbouwkundig ingenieur heeft Henk sinds 1970 veel in het Verre Oosten gewerkt, o.a. in Bangladesh, Sri Lanka en Indonesië, wat hem veel vergelijkbaar materiaal en stof tot nadenken heeft gegeven over cultuursverschillen en ontwikkelingswerk.

Hij begon met een uiteenzetting van de situatie waarin Sukarno's Indonesië zich bevond na de Onafhankelijkheid, binnen de nieuwe wereldpolitiek van de Koude Oorlog. Indonesië had geen ervaring met bestuursorganen en de politieke elite werkte voor zijn eigen welvaart, niet die van het 'volk.' Alle belangen werden genationaliseerd en het leger matigde zichzelf de rol aan van beschermers van de revolutie. In 1965 greep Suharto de macht d.m.v. een zeer bloedige coup, waar de internationale pers over zweeg onder het mom van de alom geaccepteerde noodzakelijkheid van de 'strijd tegen het communisme.' Pas in 1974, toen Henk voor 't eerst terugkeerde na een kort bezoek aan dit chaotische land in 1970, waren er verbeteringen zichtbaar, vooral in de snel groeiende stad Jakarta.

Door zijn ervaringen in Oost-Pakistan (nu: Bangladesh) en Sri Lanka, groeide Henks bewondering voor al het werk dat de Nederlanders vroeger in Indonesië verricht hadden, vergeleken met wat de Engelsen hadden gedaan in hun kolonies. Wel begon hij zekere overeenkomsten te herkennen in het Westers ontwikkelingswerk dat destijds in deze landen plaatsvond. Bij voorbeeld, zodra een regering politiek gesproken ook maar enigzins omzwaaide

naar rechts, stroomde het geld voor ontwikkelingswerk toe uit het Westen. Buitenlanders hadden altijd volledige controle over de besteding van dat geld, zonder de plaatselijke bevolking in beslissingen te betrekken. Wel werd de bevolking dan verwacht om de dingen over te nemen en de lening af te betalen via een belastings systeem wat nog niet bestond. De kosten van wegen en andere infrastructuur was nooit interessant voor de donors.

Java gedurende de jaren '80 toonde Suharto's hoogtijdagen van 'Peace, Order and Good Government.' Onderwijs, geboortecontrolle en voedselvoorziening waren zeer verbeterd, maar corruptie was wijder verspreid dan ooit. Henk ging in op de traditionele Javaanse psychologie van machtsaanvaarding, waarbij een vorst respect moet verdienen vanwege zijn wijsheid, die stevast tot correcte beslissingen leidt. Suharto genoot dat soort ontzag, en nu ook de nieuwe president Wahid, die een goed muslim is, die 'menselijk' en gematigd is en zich voor samenwerking opstelt. Aan hem de belangrijke baan om Indonesië, nu een mogendheid, de nieuwe wereld in te leiden van globalisatie, moderne communicatie en economische liberalisatie.

Henk gaf ons een uitermate menselijke, gevoelig en eerlijk verslag van zijn impressies van de historische relatie tussen Indonesiërs en Nederlanders, en de positieve en negatieve ontwikkelingen die zich nog altijd manifesteren, mede als resultaat van die relatie. Moge zijn grote belangstelling in, en respectvolle houding ten opzichte van de plaatselijke cultuur ten voorbeeld staan aan jongere generaties die zonder twijfel die langdurige relatie zullen voortzetten.

Doeschka Timmer

AANS

The April 2000 newsletter of our American sister organization announced that many positions on their board of directors had to be filled at the IONS conference at Berkeley in June. They recommended Amy Golahny as

President and Inge van der Cruyssen to succeed Amy as Treasurer.

Speaking of prominent members, we learn that Walter Lagerwey is recovering well from bypass surgery, and we join with all his American friends in wishing him a speedy recovery.

Most of the courses featured in the newsletter are for this past summer. However, there is a two-semester course at University College London which sounds very interesting, in literary translation from Dutch to English. The course consists for the most part of practical small group sessions conducted by an acclaimed literary translator, and includes "the preparation of sample packages for publishers." The course costs £650 and more information can be obtained from Theo Hermans at t.hermans@ucl.ac.uk

Future conferences are announced:

On January 4-7, 2001, the University of Sheffield will hold a conference on the standardization of the Germanic languages. This aspect of language history is always studied with reference to one language at a time; the hope is to "encourage reflection on... universal aspects of the process." Again, it is too late to submit papers, but one can learn more about the conference from their web site at http://www.ted.ie/Germanic_Studies/StandardGermanic.html

Many new publications are noted. The New Netherland project has published a further volume of translations of documents from early Dutch settlement in New York, Fort Orange Records 1656-1678. Information may be obtained from cgehoring@umix2.nysed.gov

The seventh annual yearbook *The Low Countries* has appeared, with 31 articles and some shorter pieces. It costs US\$70 from <http://www.onserfdeel.be>

An ambitious new series is announced. Each volume of the Yearbook for Early Modern Studies will contain articles from all the humanities disciplines, about the whole of Europe, grouped around a theme; the articles should be accessible for readers outside the disciplines of the authors. The first volume, The representation of ancient Greek and Roman history in the early modern period, will appear in 2001 (the publisher for the series is Brill). The second will concern the notion of fraud, deceit and illusion, and the third will be on the Low Countries as a crossroads of religious beliefs.

The fourth volume in the Crossways series, the bilingual Gezelle anthology which we reviewed in our last Journal issue, is here announced. So is the fifth volume, Erin Griffey, ed.: Envisioning self and status: Self-representation in the Low Countries 1400-1700. It contains twelve articles, costs £18.50, and can be obtained from the Dutch Department of the University of Hull, fax +44- (0)482-465898. (The same volume is also Dutch Crossing volume 23 no. 2, Winter 1999).

A selection of papers from the 1998 annual meeting of the Linguistics Society of the Netherlands has been published by Benjamins at US\$55.

The 1995 CD-ROM of the Woordenboek der Nederlandse Taal has been re-released. It costs f495.-

Mark T. Hooker has written a History of Holland in the series The Greenwood Histories of the Modern Nations. It can be ordered for US\$35 from Greenwood Publishing Group of Westport, CT (<http://www.greenwood.com>).

Ewoud Sanders has compiled De taal van het jaar. Nieuwe woorden en uitdrukkingen, editie 2000 (Mitgeveri; Contact/Het Taalfonds, f24.90). It lists 500 new Dutch words appearing in 1999, 13% of them borrowed from English (e.g. hacktivist).

A new journal has appeared, published by the Vereniging Algemeen Nederlands, called Nederlands van nu. It contains contributions on all aspects of Dutch, and members of the Vereniging can get free language advice on the phone. Details at joop.debrabandere@skynet.be

Volume 99 of a scholarly catalogue of the 15th-century Southern Netherlandish paintings in the Royal Museum of Fine Arts in Brussels, has now appeared. The five-volume set will cover 100 paintings, so one can imagine the variety of technical methods and the depth of analysis lavished on each one. The volume costs 100 euros and is described on Brepols Publishers' website at <http://www.brepols.com/publishers>.

Anneke Prins reminds us of all the activities of the Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, which are also set out on their website at <http://www.wxs.nl/~iwnnl>. Another website, that of the Meertens Institute, at <http://www.meertens.knaw.nl>, has vast amounts of information on Dutch language and culture: events, family names and first names. Still another useful site to visit, for Dutch lessons in real time and for cultural information, is at the University of Vienna, <http://www.univie.ac.at/non>. For a website "focussing on all that is Dutch" (a broad focus), including chat rooms, try global-dutch-subscribe@egroups.com. And for AAMS, visit <http://www.polyglot.lss.wisc.edu/aams/>.

I add one item I have gleaned myself. The Getty Museum has purchased a copy of the drawing "Adoration of the Virgin," done by Ruben's apprentice Paulus Pontius but redone by the master, and around it they have built an exhibition of Flemish painting and drawing, which runs "through October."

From the Journals

Flanders

No. 45 (March 2000) continues the emphasis on Flemish excellence in technology, with a report on the creation of international links by the "Language Valley" business park in Ypres, where companies do research into speech and artificial intelligence. One of the goals is described as follows: you will drive your car by giving it spoken commands, and "by talking to your onboard computer, you will also be able to listen and reply to e-mails, write letters and so on. In this way, driving a car will finally become a productive activity instead of costing time." Fine, provided large flashing signs all around your car say "Warning, driver doing business at the wheel!" No doubt this will all seem normal, when it becomes reality, to the children who visit the new interactive science museum Technopolis in Malines. Another article recalls how far Flanders has come since the 19th century, when it was very poor and backward.

On every page there is insistence on Flanders' international role. The featured growth company in this issue is Brantano, which has gone from being one shoe store to a chain of them, in several countries, and has debuted on the stock market. Relations with the Netherlands, of course, are especially important. Flanders has consolidated its various missions to The Hague into one, and the two countries have set up a joint satellite cable TV channel called BIM (Beste van Vlaanderen en Nederland) to bring news from home to Europe, the Middle East, North America and the Caribbean.

We read here also about the spectacular events with which Brussels is marking its role this year as a European city of culture. In this connection we note the introduction of a new department of the magazine, which in each issue will feature an important foreigner living in Flanders. This time it is the choreographer Meg Stuart, an American

who lives in Brussels when she is not working in some other country (who is based in Brussels, to use that ugly but useful term).

In no. 46 (June 2000) the featured growth company is Ontex, which has followed the usual success story: from small family operation to international company to stock offering. It makes, under the brand names of supermarket chains, diapers for people of all ages. This importance of small business is felt to be the hallmark of the Flemish economy (the "belfry model" as distinct from the Dutch "polder model"), even though the big foreign corporations employ more people. Flemish business will be in the spotlight on certain days in the Belgian pavilion at the Hanover world's fair, but the Flemish section of it is designed rather as a general introduction to the region, notably thanks to a café with fashion shows and beer.

Participation in the fair is a symbol of the importance of trade with Flanders' neighbours, which is stressed in her foreign policy. To this end, the IJzeren Rijn railway line from Antwerp to the Ruhr is to be reopened (but we read elsewhere that 25 miles of it is in the Netherlands, whose government is dragging its feet over the project because it favours its own proposed Betuwe line), and the Western Scheldt is being dredged. Development aid will also become more important; Flanders is looking for partner countries in Africa.

Some matches of the Euro 2000 soccer championships will be played in Ghent and Brussels (oddly, the article about this concentrates on crowd control plans), and Flemish pop and rock music is developing a character of its own. Both are present-day aspects of Flemish culture, of which, as another article reminds us, the essentials - language rights, education in standard Dutch - were won by a long hard fight beginning in the 1840's.

Holland Horizon

This publication, already published in six languages, is now available in a seventh: Dutch. I will continue to summarise it in English, however, since it is easier. The June 2000 issue opens with a description of the Dutch pavilion at Hanover, a dramatic illustration of the national ability to make maximum use of a limited amount of space. Already nicknamed the Dutchburger, it is a six-storey structure with a different environment on each floor, including a forest halfway up. Clearly the purpose of such fairs is no longer to show off new inventions, but to present countries, and now also to showcase problems and solutions which affect humanity in general (this is the purpose of the eleven theme areas, to which the Netherlands are also contributing).

Germany is also the chief export market for Dutch food, but Dutch farmers have a major change to work through: intensive farming is no longer resulting in growth. The government is proposing a switch to more value-added and ecologically acceptable products, and wants to see a reduction in the use of pesticides and better disposal of pig manure. The Dutch fishing industry has always known how to evolve, witness the supposedly quiet and quaint village of Urk, whose fishermen first adapted to the closing of the Zuiderzee by fishing farther afield, and where now the hundred-year-old fish auction has become electronic - dealers can negotiate by internet with fishermen at sea. I suppose change is not wanted by the crowds of spectators who will welcome the Tall Ships and other sailing ships from all over the world to Amsterdam this August.

On land, this year marks the 40th anniversary of the Nederlands Dans Theater and the 25th anniversary of Jiri Kylián's direction of it (he is stepping down). From a group of 16 dissidents who walked out of the Nederlands Ballet in order to do modern dance - then unknown in Europe - the company has grown into a three-part organisation (juniors, the main company and

mature dancers) with 32 in the main company, most of whom are not Dutch. 400 people recently came to be auditioned for two positions, and we get to see a photo of a group of them watching others go through their paces. It is a striking study in rapt attention, perhaps as good a photo as those of Marcel Molle, whose prizewinning shots of events as they happen - policemen facing rioting football hooligans, a refugee camp in Kosovo - regularly make the front page of De Volkskrant thanks to the same fine composition and dramatic intensity.

Septentrion

La couleur de la couverture pour 2000: bleu marin. Pour le n° 1, elle fait bien ressortir une photo d'un champ de canola qui pousse là où, il y a quelques années seulement, roulait la mer. Cette mer contre laquelle, dit Harry Mulisch dans un morceau datant de 1993, la Hollande a érigé sa seule architecture grandiose. C'est une nation républicaine, tolérante, donc sans intérêt à la grandeur: "Goethe est aussi impensable en Hollande qu'Hitler." En fait, évidemment, Mulisch a sa part d'imagination, comme J. Berntlef, dont le réalisme n'a rien de plat: il cherche dans sa poésie à garder l'équilibre nécessaire pour tout observer, même les détails les plus éphémères - équilibre entre l'affirmation et la perte du moi. Est également réaliste une auteure flamande, Anne Provoost. Son style sobre, et son talent pour aborder des sujets à portée morale sans moraliser, font de ses romans - bien qu'écrits pour les adolescents - des candidats pour la classe des romans "vrais" ou "sérieux."

Dans d'autres domaines culturels, on nous parle du Zuidelijk Toneel (Théâtre du sud) 'Eindhoven, qui - malgré d'amères querelles internes - est devenu excellent sous les directeurs Gerardjan Reijnders et puis Ivo van Hove, tous deux nommés à Amsterdam. A Bruxelles, qui est cette année la capitale culturelle européenne (en même temps que huit autres villes...), Robert Palmer arrive malgré une bureaucratie politique très complexe à

mettre divers événements sur pied pour inspirer de la joie et un sentiment d'unité dans les deux communautés linguistiques, au centre-ville et en banlieue. Cela durera-t-il après sa rentrée en Écosse?

On nous offre aussi trois panoramas historiques. D'abord celle de la longue tradition des peintres de paysages aux Pays-Bas et en Flandre. Même aujourd'hui que le sujet de ces peintures disparaît, un artiste comme Aric Schippers réussit à renouer avec cette tradition - toutefois en plaçant dans son paysage, dans le toile qu'on nous montre, une tour d'appartements d'un jeune criard. Ensuite l'histoire de l'empereur Charles-Quint, né à Gand il y a quatre cents ans. Les Pays-Bas étaient la région la plus prospère de ses domaines, mais il les a progressivement négligés au profit de l'Espagne, qui conquerrait pour lui un empire autrement vaste en Amérique. Les diverses images nationales de cet homme sont partielles; une vue globale serait nuancée, pesant ses échecs et ses réussites.

Et enfin, l'histoire de l'évolution des Pays-Bas, pays vertueux et ennuyeux aux années 50, devenu paradis de l'"épanouissement personnel" à partir des années 60, mais pris aujourd'hui dans un revirement. Le droit au sexe a peut-être des limites, et la "violence absurde" de jeunes voyous qui attaquent d'innocents citoyens soulève un tollé de protestations (on ne tolérerait déjà pas l'usage d'une force excessive par la police). Or, l'abandon de la moralité stricte aux années 60 a reflété la fin d'une politique destinée à distinguer un petit pays et à le défendre - politique qui avait échoué en 1940 - et aussi à le garder unifié malgré des tendances politiques fortement opposées les unes aux autres. La prospérité des années 50 et la protection militaire américaine ont rendu ces précautions superflues, la libération morale a donc pu s'épanouir. Mais selon l'auteur de l'article, nous voyons aujourd'hui une réaction contre celle-ci: les Néerlandais recherchent une morale (révisée) et tentent vainement de rentrer au paradis d'autrefois en niant la brutalité du monde réel.

Le n° 2 débute en nous racontant la présence au Japon du comptoir néerlandais sur l'île de Deshima. C'est à

travers lui que les Japonais ont appris ce qu'il leur fallait savoir pour se moderniser au XIXe siècle. Le petit groupe de Hollandais en poste là-bas, par contre, s'intéressait peu à son pays-hôte et menait une vie fort ennuyeuse. L'auteur préconise quand même une réflexion sur cette longue époque profitable aux deux pays, plutôt que sur les camps d'internement des Indes orientales, aux années 40. Un autre article nous parle d'une autre dystopie, celle-ci flamande et actuelle: la pauvreté et l'exclusion sociale (terme qui recouvre manque d'abri, analphabétisme,

13

chômage chronique, toxicomanie...). Le nombre de pauvres augmente depuis des années, pour diverses raisons: disparition des emplois n'exigeant pas de qualifications; jeunes qui quittent le foyer parental plus tôt qu'autrefois; refus d'assurance-chômage à de nombreuses gens qui, dans le temps, y avaient droit - et par suite de compressions budgétaires, éducation pour les pauvres qui est inférieure et ne les aide donc pas à en sortir. Les statistiques sont deux fois pères à Bruxelles et en Wallonie.

Revenons vite aux arts. Le poète Jan van Nijlen (1884-1965) a su exprimer le désir et la nostalgie, en somme le romantisme, en un langage réaliste, parlé, contenu. Non moins sobre est l'exploration par Kader Abdollah de son état d'exilé de l'Iran pour activité politique - situation qu'il décrit en néerlandais, ayant appris cette langue en débarquant. Par contre, la sobriété ne caractérise pas nécessairement l'écriture autobiographique. Ce genre a repris faveur aux années 90, évincant le sentiment prédominant des années 70 et 80 que l'auteur qui se mettait en scène, ou qui présentait l'histoire sociale et politique, était petit-bourgeois. Elle a quand même adopté des traits de la littérature post-moderne, car dans les autobiographies contemporaines, le lecteur sait mal distinguer entre vérité et fiction.

Également à cheval sur la ligne entre art et réalité, l'Atelier van Lieshout à Rotterdam produit depuis quelque temps des "mobile homes" à la fois pratiques et farfelues qui, en plus, posent des questions brûlantes d'ordre politique et social (ex.: une caravane aménagée

en officine apparemment équipée pour fabriquer des drogues). Les plans de l'Atelier pour créer un village qui fournirait tous les besoins de ses habitants, de même, nous plongent au coeur du débat écologique. Non moins déconcertante est la musique de Peter-Jan Wagemans, grand amateur d'orgues et d'instruments à vent, qui accole la musique médiévale et baroque au jazz, et chez qui la gaieté forcée bascule souvent dans l'angoisse inspirée au compositeur par notre monde de bombes atomiques et de dictatures. Reposons-nous enfin en évoquant l'art de Léon Spilliaert, le troisième artiste ostendais pour ainsi dire, éclipsé entre James Ensor et Constant Permeke, d'ailleurs timide et rarement membre de quelque mouvement artistique, mais qu'on est en train de redécouvrir.

Colloquial Afrikaans

Bruce Donaldson of the University of Melbourne, Australia, has drawn my attention to the publication of the book "Colloquial Afrikaans," published by Routledge. He doesn't say who is the author, but I assume he is, as he was of the book in the same series, "Colloquial Dutch," which is the fifth bestselling book in the series. He adds that Routledge are planning a series of intermediate grammars in the same series for the better-selling languages.